

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako prvo in tretjo soboto

v Kranju (tiska in izdaja tiskarna Iv. Pr. Lampreta v Kranju, odgovorni urednik Lavoslav Mikus)

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravištvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petil-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vln.

Štev. 6.

V Celovcu, v soboto, dne 18. marca 1911.

Leto IV.

Koroške razmere.

VIII.

Boj, ki ga bijejo koroški Slovenci za obstanek svoje narodnosti, traja že dolgo vrsto let, toda ne bje se vedno v enakih oblikah. V prejšnjih desetletjih ni bil tako oster in tudi ne tako brezobziren in krut, kakor je dandanes, ko se bje po načelu: zob za zob. Dandanes je nemško-nacijonalna armada mnogoštevilna in se množi še vedno, orožja ima na razpolago vsakovrstnega, taktiko ima previdno, zahrbtno in tudi brezobzirno. Nasproti jej stoji mal narodič, ki v svojem taboru ni zmožen vzdrževati med svojimi boritelji še sloge, manjkajo mu sredstva, nima načrta, po katerem bi delal. Tako je dandanes.

Pred leti pa se boj ni vršil v tej obliki. Ko je leta 1848 revolucija predramila avstrijske narode, da so začeli zahtevati zase večjih pravic v narodnem oziru, se valovi preobrata prinesli tudi med koroške Slovence zahtevo po narodnih pravicah. Nova pomlad je napočila avstrijskim narodom. Po vsej Avstriji se je razlegel krik: proč z Metternichom, proč z reakcijskim sistemom! Narodi so navdušeno pozdravljali svobodo. Svobodo in enake pravice vsem! je bil bojni klic. To so bili ideali tedajšnjih časov. Med preprostim slovenskim ljudstvom nove ideje niso prinesle posebno velikega gibanja. Kmet je vrgel s svojih ram jarem graščaka in se zadovoljil s to svobodo. Narodne ideje niso našle ugodnih tal med preprostim narodom. Čuditi se temu ni. Narod ni umel narodnostnega vprašanja in tudi ni čutil potrebe za to. To umevanje in umenje o nepotrebnosti narodnostnega vprašanja sta se ohranila še do dandanes v veliki meri. Med izobraženci je bilo vse drugače. Ti so hitro spoznali veliki pomen narodne ideje in so se je takoj oprijeli. V Celovcu je začel spiritual Slomšek v bogoslovcih v semenišču buditi narodni duh, sprožil

je idejo izdavanja slovenskih knjig, hoteč ljudstvo izobraževati in probujati v narodnem duhu. Videl je, da je obstanek naroda možen le tedaj, če je dovolj izobražen, in sicer v narodnem duhu in na narodni podlagi. Enakih misli je bilo lepo število sodobnikov Slomškovih. S slovansko mislijo so bili napolnjeni Matija Majar, Janežič, Einspieler in drugi. Negovali so slovensko življenje posebno v slovstvu, pisali so knjige, izdajali liste, in sicer s tem namenom, da bi povzdignili narod na višjo stopinjo izobrazbe. Akoravno so prenapete oblasti v tem gibanju videle že nekako panslavistično strašilo, so vendar kazale več razumevanja za potrebo vzgoje na narodni podlagi nego dandanes. Tudi v drugih krogih ni bilo med Nemci tako zagrizenih hujskačev, ki jih ima dandanes že vsaka večja slovenska vas. Pač so bili že med Nemci tudi tedaj možje, ki so sanjarili o nemškem mostu do Adrije, ali bili so manj vročekrvni in so bili mnenja, da ni treba takih nasilstev, ker se koroški Slovenci itak polagoma potujčijo. Toda velikonemška ideja je rasla boljbolj. Nemci so leta 1866. premagali Avstrijo in jo pahnili iz nemške zveze; leta 1870. pa so porazili Francoze in si ustvarili veliko nemško cesarstvo. Velikanski razvoj Nemčije na vseh poljih, posebno na političnem in gospodarskem, je povzdignil mlado Nemčijo v kratkem času na prvo mesto v Evropi. Nemčija je imela povsod glavno besedo. Bismark je bil prvi mož v Evropi. L. 1878. so se sestali evropski diplomatje v Berlinu. Poravnali so orientalske razmere, in sicer po želji Bismarka. Nemčija si je začrtala novo pot; napravila si je nov načrt za svojo ekspanzivnost proti vzhodu. Proti Balkanu so se obrnile nemške misli, porojene v glavi Bismarka. Nemci so si ustvarili geslo: „Drang nach Osten“. Ideje svetovne Nemčije so omamile vse Nemce. Bismark je postal njih bog; saj se na Koroškem že po vseh nemških beznicah

Bismarkova podoba. Avstrijski Nemci so se posebno veselili za velikega Nemca Bismarka in se oprijeli njegovih idej. Velika Nemčija od Belta do Adrije, od vinorodnih Champagnskih gričev pa tja na vzhod do črnega in egejskega morja jim je začela rojiti po možganih. Toda treba je veliko dela prej, da se ta velika misel izvrši. Treba je pomoči, treba zaveznikov. Treba je podjarmiti veliko nenemških narodov, treba jih najprej gospodarsko podvreči, treba jih je predvsem ponemčiti. Zaveznikov so našli. Prvi so avstrijski Nemci ponudili roko, dobro vedoč, za kaj se gre; pristopili so mongolski Madjari, ki so takoj začeli konkurencu z Nemci v zatiranju Slovanov; pomagajo na tem delu na vrh še Slovani sami, in sicer avstrijski Poljaki s tem, da hodijo v Avstriji roko v roki z Nemci, kakor nam kažejo dogodki iz avstrijskega parlamentarnega življenja. Vsi delujejo vzajemno in smotreno za zgoraj omenjeni cilj.

Dopisi.

Skoftče. (Naše prodane duše.) Razburjenje po ljudskem štetju še ni poleglo, še vedno se moramo v naši občini boriti za — duše. Povsod po Koroškem so čutili Slovenci ob tem času hud pritisk, najhujše pa menda v naših krajih, katere hočejo Nemci kar čez noč požreti prav tja do Drave. Z vso silo so se vrgli na nas „Südmarka“ in Vrbski pa Rožeški mogotci. O judeževih groših „Südmarke“ se kar očitno govori in mnogo je izdajalcev, ki so zapisali za nje svojo dušo. Res, kar neverjetno, a resnično je, da so se posamezniki in ena cela vas po sili dali zapisati za „tajč“, čeprav občuje po navadi le slovensko in večinoma niti ne znajo nemški. Seveda naša občina k temu ni molčala, ampak je vse to naznanila oblastvom. Postava dosti jasno pravi, da bi se imele take neresnične izpovedi kaznovati. Pa kaj se je zgodilo? Seveda Nemcem nič hudega! Bog ne daj! Pritisnili so Südmarka in Volkssrat na c. kr. vlado in ta je seveda pohlevno „zašravfala“ neprijetni paragraf

PODLISTEK.

Pes pristne angleške pasme.

Zelo rad sedim v gostilniških družbah po deželi. Zanima me način zabave. Navadno naletim vedno na veselo družbo, katere vsakdo ima kaj posebnega. Ta je domašljav, drugi zna poštno «potegniti», tretji laže, kako je v izbornih gmetnih razmerah, pa gre dostikrat lačen in žejen spat, tretji razodeva svojo učenost, pa se vedno blamira. Tako je v neko družbo zahajala stara devica, ki pač nobenemu ni mogla vzbuditi ljubezenskih želja; pa so ji začeli gospodje po domenku peti slavo lepote. Hvalili so njeno krasno hojo, njene bujne lase in čar, s katerim nehote priveže moške k sebi. Akoravno je ta devica odurna, si je vendar sugerirala, da je vse zaljubljene v njo. Na kvisku je povzdigovala svoje poglede, z jezikom je hlastala in dolg nos se ji je vlekel po obrazu, kadar ji je «mladi cvet» tako resno «kadil», da je morala verovati. In, ko je šla tudi po cesti vsa domašljava v svojem bolnem pomenu, sledil ji je marsikak porogljiv posameh in ironična beseda. Čudno pa se tej devici-krasotici vendar zdi, da se, akoravno je vse zaljubljeno v njo, ne more poročiti. «O, ti mladeniči so preneumni,» se potolaži, in mirno čaka dalje svojega pravega ženina, ki pa mora seveda biti po njenem okusu in, kar je glavno, zelo velik gospod.

Na opisani način se zabavajo mladi krogi po deželi. Seveda prinese vsak dan kaj novega in marsikaj izpremembe.

V nek tak kraj je prišel precej prileten zdravnik. Kot takega so ga zelo hvalili in znan je postal daleč naokrog. Toda, kakor je bil mož v svoji stroki veščak, je imel v privatnem življenju napako, da se je dal «vleči».

Naj opišem pred vsem razmere natančneje! Imel je sitno soprogo in grdega psa. Soproga je bila gospodar hiše, sitna in nervozna, tako da je prišlo dostikrat do konfliktov med zakonskima. Prav nobene pravice ni imel on v hiši. Zato je imel tem rajši svojega psa, ki mu je bil zyest in ponižen.

Večkrat se je odtrgal od doma in prišel je v družbo, v kateri je bilo tudi nekaj hudomušnežev. Posebno postajenačelnik je slovel kot tak. Ko je kazal preveliko ljubezen do svojega grdega psa, je pogovor nanesel na to «živino». Kako so bili vsi v družbi začudeni, ko je pripovedoval, da je ta «zver» neke prave angleške pasme, ki je prav redka v Avstriji. Visoko je cenil te «pošast», za katero bi nihče v kraju ne dal niti počenega «groša», pač pa raje brco v zadnji del telesa, da bi poprej izginila izpred oči.

Kolikorkrat je prišel ta zdravnik v družbo, tolikorkrat je hvalil svojega psa in trdil, da ga ne proda niti za visoko ceno.

Sklenili so, da se prepričajo o teh besedah. Postajenačelnik je obvestil nekega svojega prijaj-

telja o vsem tem in ga povabil, naj pride v ta kraj, kjer je še nepoznan.

Zopet je zbrana naša družba, v kateri sedi povabljenec, ki ima tudi zelo hudomušno žilo. Vrata se odpre in doktor vstopi s psom. Povabljenec se zagleda v psa in dela se vsega začudenega. Seveda bi mu postalo ob pogledu na grdega psa kmalu slabo, toda delal se je, po dogovoru, vsega zamaknjeneja.

«Oh, krasten pes,» jeclja, ko se ga predstavili zdravniku. «Prava, najizbornejša angleška pasma. Pa, kje ste ga kupili, gospod doktor?»

Zdravnik je pripovedoval ves vzradoščen, da ga mu je daroval nek visok gospod. Prišel je zopet hvaliti psa na vse pretege in vsa družba mu je sekundirala.

«Pa ga mi vendar prodajte, gospod doktor! Dolgo si že želim imeti psa tako pristne angleške pasme. Sto kron, gospod zdravnik.»

«Ha, ha,» se je smehljajal zdravnik, «kajne, lep pes je to? Pa ga ne prodam, oprostite!»

«Dvesto kron!»

«Ha, ha, ne, ne, ga ne prodam; pa je veliko več vreden. Prave angleške pasme.»

«Tristo kron,» mu ponuja hudomušneš in polaga denar na mizo v svesti si, da doktor ne proda psa, akoravno ga je družba nagovarjala.

Marsikdo se ni mogel več vzdržavati smehu in moral je za hip stopiti v vežo.

«Tristo kron,» gospod doktor, ponavlja kupci!

tako, da je bilo Nemcem prav. Kdor zna pa zna! Prišel je komisar, poizvedoval je, in po nekem času tuhtanja pride od c. kr. glavarstva „ukaz“ črno na belem, da se morajo ti in ti zapisati za Nemce, ker se je konstatiralo, da „dro znajo nemško“. Saprament, ti ljudje pa znajo postaviti Celo Avstrija govori od Novega leta sem o občevalnem jeziku, vsa politika se suče okoli tega vprašanja, vsak dan se kriči in piše v listih o njem, vse do zadnje kočje, do zadnjega dninarja ve, da hoče postava imeti za ljudsko štetje le občevalni jezik, samo naše c. kr. glavarstvo, ki naj čuva ta zakon, samo ono tega ne ve, oziroma noče vedeti, da se ne gre za vprašanje, ali kdo „dro zna nemški“. Gospodje, poznamo se. Postave počete poznati, kadar Nemcem ni prav! Tako daleč smo že prišli, da se skrivajo celo naši c. kr. uradi s svojimi paragrafi vred pod Mihelnovo kapo. Ali to še ni vse. Ne samo, da c. kr. uradniki postave očitno kršijo, ampak naravnost lažejo v prid Nemcem. Črno na belem zaukazuje c. k. okr. glavarstvo, da se mora pri dveh hlapcih zapisati občevalni jezik nemški, ker se je „konstatiralo, da dro znata nemško“. Nesreča pa hoče, da morata ta dva pred sodnijo pričati. In kaj se je tukaj „konstatiralo“? To, da ta dva ne znata nemško. — Kdor ve, kako naši uradi, posebno tudi sodnije, pospešujejo nemščino, da rajši poslušajo še tako slab „kuheltajč“, kakor naš jezik. Kdor dalje pomisli, da se nahaja pred to sodnijo priča, ki sovraži Slovence in je zapisan za judežve groše z dušo in telesom „Südmarki“; in če mora ta človek v spoznanju svoje nezmožnosti ponižno in pohlevno reči: „hospud, prosm, da bi sovenji marnvali“, potem si pač vsakdo lahko misli, koliko predrznosti mora imeti tisti, ki u r a d n o konstatira, da ta človek „dro zna nemški“.

— Gospodje, naših duš je žalibog mnogo na prodaj. „Südmarka“ smatra to kupčijo za jako moralno, človekoljubno in občekoristno. Slovenski javnosti pa stavimo vprašanje, ali sme c. k. okr. glavarstvo take duše kar z ukazom, brez vsakega groša, loviti za „Südmarko“?

Zg. Koroško. (Ponesrečil) je v Untertwengu tesar Slovenec Josip Skok, star 23 let. Kakor ponavadi je šel v nedelje v družbi z Ivanom, Alojzijem, Hermanom in Leopoldom Kolencem kupovat hrano za čez teden v omenjeno vas. Omenjeni so vsi doma z Lokvi nad Gorico. Ko so se vračali ter šli navzgor po strmini, mu je zdrsnilo na led, da se je podrsal kakih 10 metrov navzdol in zadel ob kamen, vsled česar je po 14 urah umrl. Pokopali so ga pri tamkajšnji cerkvi.

Žrelec. (Velik požar) V noči na torek so pogorele vse hiše v Dalji vasi pri Žrelec. Ogenj je izbruhnil v drvarnici posestnika Placerja in se v kratkem razširil na celo vas. Posrečilo se je rešiti živino. Na kraj nesreče je prihitela tudi požarna bramba iz Celovca. V kraju samem je bilo premalo vode, zato so morali z velikimi težavami spraviti parno brizgalnico do Krke in napeljati vodo v vas po dolgih ceveh. Večina vaščanov je izgubila največji del svojega premoženja.

S Koroškega. (Nezgodbe.) V Treblichah si je zlomil desno roko krošnjar Andrej Krainer. — V Sv. Jurju na Jezeru je popadla dekle Marijo Pojnikar, ko je ravno kuhala krmno za živino, božjast. Dekla je padla v kotel v vrelo vodo in se hudo poparila. — 4 letnega Petra Viharyja iz Klinč je sunil med igre drug otrok z nožem v oko in ga težko poškodoval.

Celovec. (Drzen vlom.) Pri belem dnevu so vlomali v nedeljo v eni najbolj obljudenih cest v Celovcu, v Kramarjevi ulici, neprimerno drzni tatovi. Na vogalu Kramarjeve ulice in Starega trga, nasproti rotovžu in policijski osrednji stražnici, ima

poleg banke ga. Ana Solath svojo prodajalno, katero je opoldan zaprla. Ko je gospa Solath ob 1/4.6. zvečer prodajalno zopet odprla, je opazila z grezo, da je med tem časom izginil ves denar, približno 1000 K. Tatovi se bili prišli v prodajalno skozi zadnja vrata, ki gredo v vežo in se zaklepajo z Wertheimovim ključem. Imeli so brez dvoma ponarejen ključ do teh vrat. V prodajalni, ki ima na cesto železne zatvore, so z dletom odprli predal in registrirno blagajno popolnoma pravilno, tako da je niso poškodovali. Neopaženo, kakor so prišli, so jo tatovi tudi zopet odkurili, da jih niti hišnik ni zasulil, ki je bil takom popoldneva večkrat v veži. O storilcih mi sledu, in vendar so morali dobro poznati razmere.

Svetna ves. Dne 6. t. m. smo imeli občinske volitve, pri katerih smo sijajno zmagali in zaprli sapo za vselej nemčurjem, tako da jih je sram. Izvoljeni so v I. razredu samo z našimi glasovi: Valentin Šlemic, Šimen Malle, Tomaž Müller in Martin Šbajger, namestnika Kropivnik in Müller, v II. razredu z 20 glasovi nasprotniki: Janez Singer, Jožef Serajnik, Matevž Krasnik in Tomaž Wieser, namestnika Einšpiler in Lapuš, v III. razredu z 78 glasovi (nasprotniki so dobili 60 glasov) Luka Kölih, Janez Partl, Ignac Gabriel in Šimen Antonič, namestnika Kuraš in Gabriel. Zahvaliti se moramo našim častnim občanom, gg. dr. Janko Brejc, p. d. Brodnik in Rupi, posestnika v Velnivasi, posebno pa nanovo enoglasno izvoljena častna občana naš odvetnik dr. Ferdinand Müller iz Celovca in Janez Stih, posestnik na Ilovlah, so bili na licu mesta. Samo g. Grafenauer je izostal, ker je moral v državni zbor, zato nam je pa poslal 50 K za naše uboge. Ravnotako sta zdaj že tri leta darovala za dobrodelne namene za občino gg. Grafenauer po 50 K in dr. Brejc po 100 kron. Za velikodušni dar se najtopleje zahvaljuje občina. — Minuli teden smo pokopali dva moža, katera sta skrbno gošpodarila 60 let. Prvi je bil daleč naokoli znani p. d. Lojovc, oče sedmerih otrok. En sin je restavrater na kolodvoru v Celovcu. Bil je star voznik, ki je še fural na Udine na Laško, ter konjski zdravnik. Drugi pa je bil stari Klocar. Reveža je bil pred šestimi leti zadel mrtvoud, tako da je moral nazadnje mnogo trpeti. Bodi obema zemljica lahka!

Borovlje. Pred kratkim je šel neki Sokol v Nemčijo k nekemu puškarju. Ko je prišel do ravnatelja puškarske zadruga, velikega Nemca Hojnika, začne ta izzivati: kaj, vi greste v Nemčijo? Na Rusko pojdite, vi ste vendar propagirali ruske ideje, (ker je bil Sokol) vi spadate na Rusko! Vprašamo: kdo da Hojniku pravico, da tako daleč steguje svoj nesramni jezik? Na čigave stroške in po kaj je šel sam v Lüttich? Naj le pazi, da se mu ne bo kruhej malo višje obesil.

Borovlje. Dne 26. februarja se je vršila v Glinjah predpustna veselica tel. društva „Sokol“ v Borovljah. Že ob 3. uri popoldne je bila dvorana Glinske posojilnice na Trati natlačeno polna. Tamburaški odsek Sokola je otvoril z jako lepimi komadi veselico, na to je prišla igra „Kateri bo“, ki je tudi prav imenitno izpadla. Ta igra, posneta iz domačega koroškega življenja, ki je bila sicer kratka, se je uprizorila nadvse dobro. Glavne vloge, kakor oče Gaber in njega hči, dr. Bistroglav, kovač, mlinar, kmečki fant in ženin Marinke so igrali jako precizno. Tudi scenarija je bila jako dobra. Vsa časti gralem, ki so v ti igri nastopili šele drugikrat na odru, ter jo tako imenitno uprizorili. Upamo, da se bomo kmalu zopet videli na gledališkem odru pri Cingelcu. Po igri je bila prosta zabava in ples za mladi svet, seveda pa zavrteli so se tudi

je bil ves srečen, ko je izvedel, da se je pes našel. Seveda ga je moral postajenačelnik napitati z lažmi in povedati mu je moral neresnico, da je najditelju izročil honorar. «Kaj to, da je le maj ljubček zopet pri meni,» je šepetal srečni zdravnik in objemal, v nemalo nevoljo svoje gospe, grdega psa.

Ja ko je prišel zvečer gospod doktor zopet v družbo, se je imenitno popivalo. Rekli so mu, da praznujejo god, v resnici pa so zapili honorar 50 K, ki so ga na zvit način nehote dobili v roke od sicer skopega doktorja.

V zahvalo so hvalili psa na take pretege, da je bil gospod doktor do solz ginjen. Tudi gospa je bila pozneje prisotna in od pijače razgreta družba je dalje in dalje hvalisala lepega psa prave in pristne angleške pasme.

Ker je gospod doktor s poljubi končno le kazal ljubezen do psa, s katero je bila baje sovruga prikrajšana, zato je po malem razporu s soprogom javno izdala, da je ta pes popolnoma navaden pes, ki ga je izročila soproga, ker je vedno sanjal o angleških pasmah, nekoč po drugi osebi v šali za prvi april — — —

Kaj se je godilo dalje radi psa prave in pristne angleške pasme, o tem melči ta povest.

starejši, ker bila je ta nedelja ravno zadnja za tako plesno veselico. Zahvaliti se moramo pa tudi gospodi iz Celovca, ki nas je počastila s tako obilnim posetom. Vsa čast pa gre tudi Podljubeljčanom, ki so prišli tudi v jako lepem številu, kar znači, da so voljni skupno z našim od strani naših nemčurjev tako preganjenim Sokolom, delovati za Slovenstvo v Rožu, ker le narodnost je prva točka pri nas in je torej le ta v nevarnosti. V slogi je moč, posebno je pa treba te sloge pri nas Koroškem.

Borovlje. Francetla, Gastwirtin, je tista poštenjakinja, ki je v družbi dveh delavcev pri kartanju opeharila enega za 20 kron, katere mu je malo prej posodila. Zmenila se je namreč z drugim, da si bodeta dajala z nogami pod mizo znamenja, kako je treba igrati. Posrečilo se je, in ubogi delavec je bil „na meh odrt“. To je postranski „kšeft“ poštene Francetle — no pa hajl!

Narodne zadeve.

Odkrito in jasno je baje govoril Smodej, ko se je najbrž iz (dolgega časa) dolgega sprivil nad Begov «Narodni kataster», da pada o njem «nepriustransko» kritiko. Pri tem se je pokazalo, da je mož res vreden svojega imena — evo dokaz! Kdor pozna narodno mejo, bo priznal sledeče: Borovlje so ob njej najbolj ogrožena točka, na katero se se vrgli naši narodni nasprotniki z vsemi silami. Gospodje, ki zdaj radi kritizirajo, nikoli niso imeli srca do tega lepega kraja, ker se je ljudstvo kazalo preveč samostojno. Dolgi desetletij ni bilo slovenskega inteligenta, ki bi bil voditelj borovskih Slovencev. Šola je nemška, le krščanski nauk je deloma slovenski, s pomočjo župnika bo pa še ta izginil. Pred nekaj leti se je po vplivu akademikov ustanovila podružnica C. M. D. in pozneje «Sokol», prvi na Koroškem. Začetkom tega leta se je vršilo ljudsko štetje — komisarjem so bili znani Damkov Foltej, nadučitelj Kusternik in še dva druga — vsi nemškutarji. Da se je našelo tako malo Slovencev, temu niso vzrok komisarji, ampak po Smodejevem mnenju slovenski akademiki. Oprostite, ljudje božji, je-li ta človek še normalen? Mislimo, da ne! Sicer pa pogledjmo, koliko je zdaj akademikov v Borovljah. Pri prvem začnemo in tudi že jenjamo, in ta edini najpostavi vso nemškutarijo na glavo ter dela čudeže! To bi bilo Sisifovo delo! Za Smodeja je res čas, da se enkrat spametuje ter svoje umotvore ohrani za samega sebe! To je ena! Dokaj rad se drgne Smodej tudi ob g. Prosekarija, rodoljuba, katerega pozna im ceni vsa Slovenija. Povemo mu, da je slednji že delal za narod, ko svet še ni vedel, da bodo koroški Slovenci imeli nekdanj «Mir», katerega bo urejeval Smodej!

Slovenska zmaga. V ponedeljek so se vršile v St. Janžu v Rožu občinske volitve. Nemškutarji so z vso silo naskočili to občino, ki je bila pred leti še v njihovih rokah, a napad je bil odbit nepričakovano krepko. Prvi razred naši zmagali soglasno. Drugi razred zmagali z dvajset glasovi proti 9, dasiravno se je poprej sodilo, da utegnejo zmagati z večino dveh ali treh glasov. Tretji razred, kjer so Nemci delali z velikim pritiskom na odvisne ljudi in delavce v tovarni, so obdržali Slovenci z 78 glasovi proti 60. Čast vrlim slovenskim možem, čast pa tudi navdušeni mladini, ki je s svojo agitacijo krepko posegla v volilni boj in mnogo pripomogla do zmage!

Raznoterosti.

Nova pomladanska moda za ženske. Čujta, dame bodo imele hlače pod krili. Krilo bo imelo ob strani zareze, tako da jim bodo videti hlače. Hlače bodo iz istega blaga kakor krilo. Pariški krojači so že poslali po mestu ženske, ki delajo za tako obleko reklame. Najprej velikanski klobuk, v katerem je kilometerska igla, potem ozka krila, da mora ženska le skakati, ako hoče hoditi, sedaj pa še hlače. Vedno interesantnejše.

Kuga v Aziji. Kakor poročajo oficijalne brzojavke, je proglašila Rusija zaradi razširjajoče se nevarnosti obsedno stanje nad Charbinom. — V London so dospela iz Mandžurije na velika trgovska podjetja brzojavna obvestila, da bo žetev v Mandžuriji zelo slaba. Ker ni delavcev, ne bodo skoro nič sejali, tudi primanjkuje železnih voz, ker prevažajo v vagonih ruske sanitetne komisije za kugo umrle in jih potem z marliči vred sežigajo. — V Petrograd je dospela vest, da je izbruhnila v Sahahangu nasproti Blagovješčensku kuga. — V Irkutsku je začel sanitetni svet v ponedeljek pod predsedstvom višjega zdravstvenega svetnika Malinovskega posvetovanje, kako preprečiti razširjanje kuge. Posvetovanje se udeležujejo tudi zastopniki vzhodno kitajske, amurske in sibirске železnice.

«Ha, ha, ga ne dam, mojega ljubčka,» odgovori doktor in ga poljubi.

Višek zabave! — Kar stopi gospa doktorjeva v sobo. Srečni posestnik psa angleške pasme je pobledel in mignil gostom, naj ne omenijo več kupčije. Nekoliko časa je sedela gospa v družbi, potem pa je pognala svojega moža domov.

To ti je bilo smeha! Smejali so se skupemu možu, za 300 K ni hotel prodati grdega psa. Zopet so sklenili nekaj, kar jim bo v nepopisno zabavo.

Ko je prišel gospod doktor s psom na kolodvor k vlak, skrili so mu psa. Po odhodu vlaka ga je pogrešil in povpraševal zaman po njem. Kar pristopi nek železničar in se nalaže doktorju, da je videl psa skočiti v vlak. Gospod je bil ves iz uma. Htel je k postajenačelniku in ga rotiti, da naj brzojavi na bližnje postaje. Za vsako ceno je hotel dobiti psa. Nikoli ni bil radodaren, v tem slučaju pa je stisnil uradniku petdesetkronski bankovec v roke kot honorar za najditelja psa.

Psa so med tem prijatelji v postajenačelnikovi kleti skrili. Doktor pa je zaman hodil vpraševati po psu. Ni ga bilo in solze so zaigrale v žalostnih očeh nesrečnega zdravnika.

No, končno se je našel. Postajenačelnik je vzel psa iz kleti in ga peljal zalujočemu možu. Ta

Svetovna politika.

Poslanska zbornica se je zopet sešla. Kot prva točka se je razpravljala društveni zakon. Najvažnejše določitve tega zakona so naslednje: 1. Ustanovitev društev je popolnoma prosta, samo društveno delovanje je odvisno od tega, da je predstojništvo naznanilo obstoj, oziroma ustanovitev društva politični oblasti in da ta vsaj 4 tedne ni nasprotovala tej vlogi. 2. Določijo se posebne olajšave glede društvenega poslovanja, posebno v tem oziru, da ni treba naznanila na politično oblast, če zborovanje ne poseča več kakor 20 članov. 3. Razlika med političnimi in nepolitičnimi društvi naj se popolnoma odpravi, tako da bodo odeslej megle biti tudi ženske članice političnih društev. Izjemo dela načrt novega zakona le z inozemci in mladoletniki, glede katerih naj velja ta omejitev, da sme od slučaja do slučaja določiti politična oblast, da pri gotovih društvih, ki pa morajo biti individualno določena, ne smejo biti člani. Proti takim odločitvam je odprt rekurz v vseh instancah. 5. Instančno postopanje se izenostavi in natančno določi. — Korošec je povdarjal, da so Slovenci prvi, ki so zahtevali reformo društvenega zakona. Adler je kritiziral pozamezne določbe vladne predloge.

Delegacijsko zasodanje je končalo pred kratkim. Schönaich je trdil, da vojaška bremena nikakor niso tako težka, kakor so trdili nekateri govorniki. Glede vojaške službe upa, da se izreče državni zbor kmalu ali za triletno ali za dveletno vojaško službo. Redni in izredni vojni proračun sta sprejeta.

V ministrskem svetu je 7. t. m. predložil dr. Meyer predlog, naj se davek za zganje zviša za šestdeset kron. S predlogom iz l. 1908. se je nameravalo zvišati davek na zganje za petdeset kron.

Naslov vojvodinje dobi baje v kratkem kneginja Hohenberg, soproga prestolonaslednika Frana Ferdinanda. Prestolonaslednik se mudi sedaj na krasnih Brionskih otokih pri Pulju.

Vojna na Balkanu? Angliški listi prinašajo dannedan vznemirjajoče vesti o revolucionarnem gibanju v Albaniji in Macedoniji. Javljajo, da je na spomlad ali poletje vojna skero neizogibljiva. «Cetinjski Vestnik» piše, da bo letos «mala vojna na Balkanu». Novine menijo, da vročata te turške nemire Avstrija in Italija. Pa tudi Angleska, da ne ostaja za njima. Turčija se nahaja v kritičnem položaju. V Jerenu se ni konec revolucije, Krcani čakajo samo primerne časa, da proglasijo svoje zedinjenje z Grčijo. Srbija in Črna gora čakata, da v zmešnjavi dobita kaj zase, isto misli tudi monarhija. Kdo je kriv takega kritičnega položaja? Misli se na sploh, da so krive vele-vlasti, ki vedno naglašajo prijateljstva in težnje po svetovnem miru, ali v resnici ne storijo nič takega, da bi bil mir v pravem pomenu besede ugotovljen.

Ne zabite Ciril - Metodove družbe!

Gospodarska vprašanja.

Osnajte sadno drevje!

Sedaj imajo naši kmetovalci dosti časa za osnate sadnega drevja. Dosti je takih, ki to delo res store, ali še več pa je takih, katerim je sadno drevje devota brga, kateri skrbijo zanj le takrat, ko dozori, namreč da ga oberejo ali pa otresejo. Le poglejmo naše kmečke sadovnjake ali vrte, kakor jih pri nas imenujemo, in videli bomo, da nas čaka tam še mnogo hvaleznega dela. Vzemimo si n. pr. za vzgled druge dežele, kjer se sadjerejci vse drugače brigajo za sadje, kot pri nas. Poglejmo le na sosednje Stajersko, Češko, Tirolsko in drugam. Koliko tisočev dobijo tam za sadje, katerega pošiljajo v druge, daljne kraje. Sicer tudi ne moremo trditi, da se pri nas ne dobi nič za sadje, saj se ga tudi nekoliko proda drugam, ali glavno je pri tem to, da bi se mnogo več lahko dobilo zanj, če bi se ga umno oskrbovalo.

Da se pa pridela veliko lepega in zdravega sadja, ni zadosti, da se vsadi sadno drevje pravilno in vzame le vrste, katerim se zemlja in podnebje prilagata, ampak mora se tudi sadno drevje pravilno nadalje oskrbovati. Sadno drevje pravilno oskrbovati pa se pravi, v mladosti obrezovati ga, mu gnojiti in ga snaziti, ter po potrebi tudi pomladiti. In koliko se je o vsem tem že pisalo v

raznih gospodarskih knjigah in listih, a navzlic temu zapazimo prav pogostoma, kako zanemarjeno je ponekod sadno drevje, zato opozarjamo sedaj na to delo, ker ima o tem času kmetovalec najmanj dela.

Kaj pa se pravi sadno drevje snaziti? Sadno drevje snaziti se pravi, odstraniti z istega vse ono, kar mu je v škodo, to so pregoste, suhe in polemljene veje, one mladike, ki rastejo iz debla, korenin in po debelejših vejah (vodene mladike), lesna goba, stara lubad, mah, lišaji, razna mrčesja gnezda in zalega.

Da se pa zamore vse to delo opraviti, potrebuje se orodje in sicer drevne skarje, skarje, ki se nataknejo na drog, drevno žagico, strguljo in lestvo in potem pa hejd, na delo, kakor hitro prične mrz ponehavati.

Vse pregoste veje, katere bi bile odveč na drevesu, odstrani ali odrezi jih; ravnotako stori z vejami, katere se križajo in med seboj drgnejo. Da bi drevo manj obrodilo, ko je obrezano, se ni bati, kajti čimveč lesa ima sadno drevo, temprej prične hirati in čeprav jako mnogo cvete, obrodi le malo in drobnega sadja, to pa raditega, ker porabi vse hrano preobile veje in mladike. Tudi vse suhe, bolehave in nalomljene veje je odrezati. V suh vejah se radi le mrčes, posebno lubadarji, bolehave in nalomljene veje pa se drevesu le v kvar, ker se v njih izgublja sok po nepotrebnem.

Če je veja debela, odžagaj jo z drevno žagico, nato pa rano obreži in pogladi z ostrim nožem. Kadar imaš odrezati veje, pazi dobro na takozvani vejni obroček, kateri se nahaja tam, kjer prehaja debla v veje. Zatorej ne reži preveč v živo, a tudi rogovile ali storov ne smeš pustiti, kajti oboje je napačno. V prvem slučaju se rana ne more izlahka zaceliti, v drugem pa tudi lahko prične stor in obenem tudi debla gniti. Poreži pa tudi vse vodene mladike.

Ko si vse steril, čaka te še drugo delo pri drevesu. Po deblu in debelejših vejah je še stara lubad, mah, lišaji, gobe, po vrhovih pa ptičji lim, različni mrčes in gosenčja zalega. Vzemi torej kake stare rjuhe ter jih razgrni pod drevesom, nato ostrgaj z drevno strguljo vso staro lubad, mah in lišaje. Vse to drevesu močno škoduje. Stara lubad je posebno dobro pribežališče škodljivemu mrčesu, pa tudi zrak ne more blizu in tudi voda ne more tako lahko izhlapevati. Paziti pa je, da se lubadi preveč ne rani.

Tupatam se vidi po starih in zanemarnjenih drevesih neke temnozelenne, mešam podobne grmičke. To je rastlinska zajedalka, katera se živi od

drevesnega soka, ptičji lim imenovana. Seme te zajedalke prav radi žre ptiči ter ga tudi lahko zanesejo z bolnih na zdrava drevesa. Če raste ta zajedalka na drevesu, jo moramo na vsak način odstraniti. Če je na tanjših vejah, se iste kar odreže, ako pa raste na debelejših vejah, naj se izreže tako globoko, kolikor segajo njegove korenine. Pa tudi gobe se najdejo na sadnem drevju, posebno na koščicastem. Tudi te se mora izrezati do živega in nastale rane skrbno zamazati s cepilno smolo.

Posebno pozornost pa mora sadjar obrniti na vrhe. Mesca julija namreč je posedal po drevju nek bel in črno marogast metulj, takozvani glogov belin, kateri polaga svoje jajčeca v listje. Samica tega metulja zleže kakih 300 jajčic. Avgusta meseca se iz jajčic izležejo gosenice, katere objedajo listje in se pred zimo po kakih 6—10 zaprede v list z neko pajčevinasto mrežo. Aprila meseca izležejo iz mreže in nadaljujejo z objedanjem. Da se obvaruje pred tem škodljivcem, vzemi skarje, ki so natakneš na drog ter odreži z istimi vse take zapreke in poberi jih ter sežgi. Ponekod tudi pališje take zapredke, kar pa ni priporočati.

Torej na delo, sadjerejci, sedaj je čas zato!

Hranilnica in posojilnica v Glinjah

ima svoj

letni občni zbor

dne 25. sušca 1911 ob 4. uri
popoldne v posojilniških
prostorih na Trati.

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju hranilnice in posojilnice v pretečenem letu in odobrenje letnega računskega zaključka.
2. Razdelitev čistega dobička.
3. Volitev odbora in računskih pregledovalcev.
4. Razni nasveti.

Vse zadružnike najljudneje vabi

odbor.

Ljubljanska kreditna banka.

Naznanilo.

Vsled sklepa XI. rednega občnega zbora se izplačuje za leto 1910 kot 7% dividenda

53 — 1

K 28

na vsako delnico, za kupon štev. 10 počenši s 5. marcem t. l. pri blagajni centrale v Ljubljani in pri podružnicah v Celovcu, Spljetu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Upravni svet.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 5.000.000.

Rezervni zaklad K 500.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 $\frac{1}{2}$ %

ou dne vloge do dneva vzdiga.

☛ Kolodvorska oesta št. 27. ☛

Zamenjava in eskomptuje izžebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje preudjume na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije. Eskompt in inkasso menio. :: Borzna naročila.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spljetu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8.— za komad. 1. 26—6

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Književnost in umetnost.

Miroslav Tyrš. Kratek opis njegovega življenja in delovanja. S 4 slikami. Po raznih virih priredil dr. Gvido Sajovic. V Ljubljani 1911. Založilo telovad. društvo „Sokol“ v Ljubljani, Str. 57. Cena 80 vin. — Ta knjižica tvori drugi zvezek zbirke „Prevodi in prireditve iz češkega sokolskega slovstva in nam prinaša kratek, točen opis Tyrševega življenja in delovanja. V preglednih odstavkih nam popisuje pisatelj Tyršovo mladost. Jasno slika Tyrša kot ustanovitelja in organizatorja Sokolstva, podaja potreben pregled Tyrševega znanstvenega delovanja, sočutno riše Tyršovo nesrečno smrt v Vetzu na Tirolskem in svečani pogreb v Pragi, označi Tyršev osebni zaključki s pesmijo „Za Miroslavom Tyršem“, katero je češki zložil H. V. Vunš, ponašil pa Vojeslav Mole. To zares prepotrebno knjižico krasi slike: dr. Miroslav Tyrš, Tyršev vaditeljski zbor l. 1876, Oetz in Tyrševa sobica v Oetzu. — Iz knjižice odseva živo zanimanje in visoko spoštovanje do velikega Tyrša; knjige, ki so pisane s tako toplim srcem kakor te, ne morejo izgrešiti svojega namena, ampak ogrejejo in vnemajo tudi bralca. — Vsak slovenski Sokol, kaj pravim, vsak zavedni Slovenec naj bi si omislil to simpatično

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je „Ilustrovani tednik“

ki izhaja vsak petek in stane četrtletno le 1 krono 80 vin.

Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem!

Naslov: „Ilustrovani tednik“, Ljubljana. 42

Lovske puške

vseh sestav, priznana delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba
Peter Wernig 26-6

družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.
Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

sestavljeno knjižico, pa jo pridno prebiral. Potem tudi naše vrste našega naroda prešine Tyršev duh, duh pravega telesnega in duševnega sokolstva. Ako se to zgodi, potem nam ne more škoditi: ne zemlje moč, ne moč neba in ne pekla ognjena sila.

S3/4

4

Obvestilo.

O imovini „Glavne posojilnice v Ljubljani“, registrovane zadruga z neomejeno zavezo v likvidaciji, se je razglasil dne 13. februarja 1911

konkurz.

Konkurzni komisar: C. kr. dež. sod. svet. dr. Jak. Toplak v Ljubljani.

Začasni upravnik mase: Dr. I. C. Oblak, odvetnik v Ljubljani.

Volilni narok 21. februarja 1911 ob 9. uri dopoldne pri tej sodnji v sobi št. 123 pred konkurznim komisarjem.

Zglasilni rok: do 30. aprila 1911.

Narok za likvidovanje in poravnavo 16. maja 1911 ob 9. uri dopoldne pri tej sodnji, v izbi šte. 123 pred konkurznim komisarjem.

C. kr. deželna sodnija v Ljubljani

oddelek III., dne 13. februarja 1911.

CROATIA zavarovalna družba v Zagrebu.

Ustanovljena leta 1884.

Centrala: V Zagrebu, v lastni hiši, vogal Marovske in Preradiceve ulice.

Glavna zastopstva: V Osijeku, Reki, Sarajevu, Novem Sadu in Ljubljani.

Podružnica: V Trstu, Corso šte. 1. :: Telefon 25-94. ::

Ta zadruga prevzema pod ugodnimi pogoji sledeča zavarovanja: 1. Na življenje. a) Zavarovanje glavnic za slučaj doživljenja in smrti, b) zavarovanje dote, c) zavarovanje življenskih rent; 2. Proti škodi po požaru. a) Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih zgradb in tovarnen) b) Zavarovanje premičnin (pohištva, prodajalniškega blaga, gospodarskih strojev, blaga i. t. d.), c) zavarovanje poljskih pridelkov (žita, sena i. t. d.) 3. Zavarovanje steklenih šip.

Zadružno imetje v vseh delih je znašalo leta 1909 K 2 116 261 86

Od tega temeljna glavnica . . . . . > 800.000—

Letni dohodek premije s pristojbinami . . . . . > 1.117 856 03

Izplačane škode . . . . . > 3 923.163 48

Sposobni posredovalci in akviziterji se sprejmejo pod jako ugodnimi pogoji.

Natančnejše informacije daje Podružnica „Croatie“ v Trstu, Corso šte. 1, I. nadstropje,

odnosno Glavno zastopstvo „Croatie“ v Ljubljani (Tvrška Kmet in Slivar).

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji denarni zavod za nalaganje denarja na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4¹/₄ od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti pripisuje dvakrat na leto h kapitalu in sicer 30. roznika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje Mestna hranilnica sama, tako, da dobi vsak vložnik 4 K 25 vin. od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leto.

Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjsko v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev potrjenih pravil mesto Radovljica z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, ki znaša sedaj čez 200.000 K.

Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge izmed vseh drugih denarnih zavodov na Gorenjskem. Zato nalagajo c. kr. okrajna sodišča in drugi c. kr. uradi vse vloge nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici.

Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroci naj ji le vložno knjižico, da se obrestovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama.

Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštno položnico, katere so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

9 26-16

dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16¹/₂, 19¹/₂, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo je za vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si izposodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane torej še vedno 300 K dolžan. Dolžnik Mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celoti dobi še za 97 vin. manj.

Nadalje dovoljuje posojila tudi na menice in proti zastavi vrednostnih papirjev.

Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod na Gorenjskem.

Kdor želi najeti posojilo ali dobiti kaka druga pojasnila, zglasi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajnega sodišča, kjer se uraduje vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne razen ob nedeljah in praznikih

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.